

УКРАЇНІСТИКА У СВІТЛІ НОВОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ¹

The Humanities give a central place to the contested nature of truth; study in these disciplines demands recognition and negotiation of different perspectives and experiences. The Humanities continue to provide the place in which the wide range of subjectivities that distinguish human beings from the world they inhabit (whether defined in terms of race, class, gender or cultural context, historical or contemporary) can be considered with the seriousness that range deserves. Far from a disqualification, therefore, the contested character of humanistic inquiry is thus essential to its practice. As long as there are disputes about value, as opposed to valuations, the Humanities will continue to play an essential role in the education of anyone who claims to be humane. The empiricist mode of objective knowledge cannot save us from ethical abuses in the economic sphere, nor can it save the planet from our capacity to destroy it²

Майже сорок років на Заході говориться вже про кризу гуманітаристики³, кризу, яка сигналізує необхідність зміни гуманітарної парадигми, а точніше:

¹ Доповідь була виголошена на IX Міжнародному Конгресі Україністів, Київ 25-27.06.2018 р.

² M. C. Nussbaum, *Non for profit: Why Democracy Needs the Humanities*, Princeton University Press, 2010, [http://www.filosofia.unimi.it/zucchi/NuoviFile/\(Public%20square%20\(Princeton,%20N.J.\)\)%20Martha%20C.%20Nussbaum-](http://www.filosofia.unimi.it/zucchi/NuoviFile/(Public%20square%20(Princeton,%20N.J.))%20Martha%20C.%20Nussbaum-)

[Not%20For%20Profit_%20Why%20Democracy%20Needs%20the%20Humanities%20\(The%20Public%20Square\)%200%20-Princeton%20University%20Press%20\(2010\).pdf](http://www.filosofia.unimi.it/zucchi/NuoviFile/(Public%20square%20(Princeton,%20N.J.))%20Martha%20C.%20Nussbaum-Not%20For%20Profit_%20Why%20Democracy%20Needs%20the%20Humanities%20(The%20Public%20Square)%200%20-Princeton%20University%20Press%20(2010).pdf) [доступ: 8.05.2018].

³ Див. наприклад: G. F. Else, *The Old and the New Humanities*, "Daedalus" 1969, Vol. 98, No. 3: *The Future of the Humanities*, с. 803-808; J. Mowitt, *Humanism's Barbarous Face: Critical Theory and the Twilight of the Humanities*, „Boundary 2” 1984 No 3, с. 121-141; B. Readings, *The University in Ruins*, Cambridge (MA, USA) 1997; *What's happened to the humanities?*, ed. by A. Kernan, W. Bowen, H. Shapiro, Princeton, NY: Princeton University Press, 1997; G. Spivak, *Righting Wrongs*, [в:] *Human Rights, Human Wrongs. Oxford Amnesty lectures 2001*, ed. N. Owen, Oxford: Oxford University Press 2003, с. 168-227; M. Januszkiewicz, *Czy mamy dziś kryzys humanistyki?*, „Znak” 2009 nr X: *Bankructwo humanistyki*, с. 79; P. L. Jay, J. Summit, *Renaissance Humanism and the Future of the Humanities*, „Literature Compass” 2012, vol. 9, Issue 10, с. 665-678, <https://doi.org/10.1111/j.1741-4113.2012.00921.x> [доступ: 1.06.2018]; *The Humanities "Crisis" and the Future Literary Studies*, Chicago 2014 (особливо частина *The Humanities Crisis Then and Now*, с. 7-31); *Lament humanistów. Z profesorem Włodzimierzem Boleckim rozmawia Magdalena Bajer*, „Teologia Polityczna”, 13.10.2015, <https://www.teologiapolityczna.pl/wlodzmerz-bolecki-lament-humanistow> [доступ: 14.06.2018]; R. Peels, J. de Ridder, and R. van Woudenberg, *Newman and Nussbaum on the Purpose of Higher Education*, http://www.abrahamkuypercenter.nl/wp-content/uploads/2017/07/Newman_and_Nussbaum_on_the_Purpose_of_Hi.pdf [доступ: 1.06.2018]; M. P. Markowski, *Polityka wrażliwości*, Kraków 2015; *Humanistyka na peryferiach*. Wywiad z Tomaszem Zaryckim, „Obóz” 2016, nr 55, с. 59-70; *The Crisis in the Humanities. Transdisciplinary Solution*, ed. by Ž. Cvejić, A. Filipović, A. Petrov, Cambridge 2016; *The Changing Face of Higher Education: Is there an International Crisis in the Humanities*, ed. D. A.

необхідність підірвати парадигму традиційного мишлення, яка є результатом цивілізаційних, технологічних і пізнавальних змін навколишнього світу, у якому свобода перестала вже бути центральною цінністю. Сьогодні дуже добре відно, що у світі ризика, якого так точний діагноз ще під кінець минулого століття поставив Ульріх Бекер, першорядною цінністю стала безпека.

У дискусіях, які відбуваються в гуманітарних середовищах, можна відокремити різні тенденції і різні напрямки розвитку⁴. Однак за найбільш авангардне і найбільш надійне вважається нова гуманітаристика⁵.

Нова гуманітаристика - це сфера знань, започаткована у США, яку складають міждисциплінарні культурні студії, між іншим постколоніальні студії, деколоніальні студії, етнічні студії, регіональні студії, а також студії над спадщиною, імперіальні студії, студії речей (*think studies*), *animal studies*, а також *gender i queer studies* чи студії над мертвим тілом (*deadbody studies*). Усі вони спостерегаються як критичні дискурси, тому нова гуманітаристика дуже часто, як констатує Ева Доманьська, окреслюється як опозиційна критика. Нова гуманітаристика часом називається також антигуманістичною гуманітаристикою, в центрі якої стоїть критика гуманізму і його євроцентризму, антропоцентризму, його переконання, що є можливим виховання перфекційного *homo humanus* в опозиції *homo barbarus*⁶. У центрі знання, яке витворюється новою гуманітаристикою, стоїть проблема влади. Нова гуманітаристика, яка активно бореться за справедливість⁷, за своєю

Ahlburg, London: Routledge 2018; *Are the Humanities Really in Crisis? The State and Future of Humanities in the United State*, <http://www.publicseminar.org/2018/02/are-the-humanities-really-in-crisis/> [доступ: 10.05.2018].

⁴ R. J. Franke, *The power of the humanities & a challenge to humanists*, "Daedalus" 2009, vol. 39, c. 13-23, <https://doi.org/10.1162/daed.2009.138.1.13>; A. Łebkowska, *Autorefleksyjność współczesnych nauk humanistycznych i co powinno z tego wynikać*, „Teksty Drugie” 2017, nr 1, c. 244-252. DOI: 10.18318/td.2017.1.20

⁵ Див.: P. Fuery, N. Mansfield, *Cultural Studies and the New Humanities: Concepts and Controversies*, New York and Melbourne: Oxford University Press, 1998; J. T. Klein, *Humanities, Culture, and Interdisciplinarity: The Changing American Academy*, Albany, NY: State University of New York Press, 2005; «New Literary History», vol. 36, nr 1, Winter 2005. Special Issue: *Essays on the Humanities; The New Humanities Reader*, ed. by K. Spellmeyer, R. Miller, Boston: Houghton Mifflin Company, 2006; J. Gottschall, *Literature, Science and New Humanities*, New York 2008; T. Ingold „Człowieczyc” to czasownik, przeł. E. Klekot, [w:] *Colloquia Anthropologica*, red. M. Buchowski, A. Bentkowski, Warszawa: Wydawnictwo Nauka i Innowacje, 2013; A. Bielik-Robson, *Nowa Humanistyka w poszukiwaniu granic*, „Teksty Drugie” 2017, № 1; R. Nycz, *Kultura jako czasownik. Sondowanie nowej humanistyki*, Warszawa 2017 – особливо остання книжка креслить широку і актуальну панораму новітніх напрямків у гуманітаристиці – А.М.

⁶ Див.: E. Domańska, *Historie niekonwencjonalne*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2006.

⁷ Поп.: Z. Melosik, *Współczesne amerykańskie spory edukacyjne*, Poznań: Wydaw. Naukowe UAM, 1994, c. 64.

сутністю виступає проти домінуючих систем влади⁸. На академічному рівні вона намагається підважити авторитет знання, яке вважається канонічним. Вона показує, що знання такого типу побудоване на гегемонії західноцентричного і модерного розуміння науки. Тому нова гуманітаристика пропагує типи знань, які досі пропускалися та дискваліфікувалися традиційною гуманітаристикою через їхню неприставальність до визнаваних канонів науковості та раціональності. Звідси в новій гуманітаристиці головне місце – у темпоральному аспекті – займає теорія, яка випрацює знання про теперішній час і невіддалене майбуте⁹. Це знання, яке підготовує і формує свідомість (суб’єкта, спільноти) під очікувані суспільно-політичні зміни. Тому (нова) ідентичність та суб’єктивність займають центральну позицію в дискусіях новогуманітаристів¹⁰.

Сьогодні у новій гуманітаристиці, як пропонує Ришард Нич¹¹, можна відокремити п’ять провідних наукових територій. Це гуманітаристика: цифрова ангажована, когнітивна, художня, а також постгуманітаристика. Усі вони не відокремлені одна від одної, а пов’язані багатьма каналами взаємних потоків, інспірацій, які породжують цілий комплекс інтелектуальних імпульсів, вибухів, переміщень, дивергенцій та конвергенцій, створюючи таким чином зовсім нову науково-дослідницьку перспективу. І тут найяскравій ми можемо побачити *novum* нової гуманітаристики, яка прямує до вигадування нових понять і нових аналітичних стратегій та інструментів, які спостерігаються як «теорія у дії»¹².

⁸ W. Mignolo: *Coloniality: the past and present of global injustice*, <http://waltermignolo.com/coloniality-the-past-and-present-of-global-unjustice/> [доступ: 30.05.2018]; J. Gottschall, *Literature, Science and New Humanities*, c. 82; T. Sithole, *Decolonizing Humanities: The Presence of the Humanities and the Absence of the Anthropos*, [w:] *Decolonizing the Westernized University: Interventions in Philosophy of Education from Within and Without*, ed. by R. Grosfoguel, R. Hernández, E. R. Velásquez. Lanham-Boulder-New York-London 2016, c. 115-133. K. Arbiszewski, *Co robi teoria w humanistyce?*, „Filo–Sofija” 2015, No 29, c. 43-64.

⁹ Див.: E. Domańska, *Historie niekonwencjonalne*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2006.

¹⁰ E. Sarnowska-Temierusz [et. al.], *Humanistyka dla przyszłości: Potencjal – szanse – perspektywy*, „Nauka” 1/2009, c. 67-121; R. Morris, *Conflicts and Crisis in the Faculties: The Humanities in an Age of Identity*, “Social Research: An International Quarterly” 2017, vol. 84, Number 3, Fall 2017: *The Future of Scholarly Knowledge*, guest coed. K. Prewitt, c. 583-615.

¹¹ R. Nycz, *Humanistyka wczoraj i dziś (w wielkim skrócie i nie bez uproszczeń)*, [w:] *Kultura afektu - afekty w kulturze: humanistyka po zwrocie afektywnym*, red. R. Nycz, A. Łebkowska, A. Dauksza, Warszawa 2015, s. 7-24.

¹² Поп.: J. L. Austin, *Jak działać słowami*, [w:] *Mówienie i poznawanie. Rozprawy i wykłady filozoficzne*, przeł. B. Chwedeńczuk, Warszawa 1993; E. Rewers, *Praktyka jako badanie: nowe metodologie w humanistyce*, [w:] *Teoria-literatura - życie. Praktykowanie teorii w humanistyce współczesnej*, pod red. A. Legeżyńskiej i R. Nycza, Warszawa 2012 c. 60; K. Arbiszewski, *Co robi teoria w humanistyce?*, „Filo–Sofija” 2015, No 29, c. 43-64; A. M. Skibska, *Humanistyka na rozdrożu – między atopią a inter(trans)discyplinarnością*, „Roczniki Humanistyczne” 2016, T. LXIV, zeszyt 7, c. 11-32. DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rh.2016.64.7-1>.

Така теорія трансформує описові поняття в операційні, значить в поняття, які змінюють нашу дійсність, а точніше: наше знання про дійсність¹³. Такого типа поняття (наприклад: постпам'ять, екокритика, афективність, емоційні спільноти, трансгуманізм, біо-трансфігурації, кіборгізація, некро) визволяють нові наукові питання, які показують явіща в зовсім інших ніж досі контекстах.

Як виглядає у так накресленому новогуманістичному ландшафті україністика? Відверто треба сказати, що вона у дуже важкому становищі, що вона є у кризі – і це ми дуже добре бачимо на нашому вроцлавському прикладі, особливо від часу Революції гідності у 2013 р. (о зовнішніх і внутрішніх причинах можна б написати окрему статтю). Найбільш яскравий знак цього: невелика кількість студентів зацікавлених навчанням на „чистій” україністиці, де бакалаврські студії не йдуть уже три роки, а магістратура – другий рік. Інакше виглядає навчання на україністиці з англістикою чи центрально-східних студіях – там є зацікавлення. Все-таки треба сказати, що це є криза, яка несе за собою дуже позитивні наслідки: вона дозволяє україністиці і в науковому, і в навчальному вимірах компетентно і творчо змінити своє спеціалістичне обличчя. В першу чергу, ми, врешті-решт, повинні звільнитися від риторики обложеної фортеці, як і від комплексу меншовартості, які вложили і постійно вкладають нам в голову точні науки, які у цей спосіб реалізують свої стратегічні цілі – фінансові та управлінські¹⁴. І про це ми, гуманітарії, повинні відверто і вголос говорити.

Нам потрібно, згідно з духом нової гуманітаристики, стати творцями змін, а не їх об'єктами. Ми повинні твердо стояти на позиції, що україністика, як і гуманітаристика взагалі, за своєю природою не є практичним знанням, тому вона не може транспонуватися в сферу технологій і світ фінансів. Але щоб бути якісною, україністика, як і вся гуманітаристика, вимагає також якісного фінансування, подібно як і всі інші негуманітарні наукові дисципліни¹⁵.

¹³ Див.: М. Epstein, *The Transformative Humanities: A Manifesto*, transl. and ed. by I. Klyukanov, New York: Bloomsbury, 2012.

¹⁴ J. Engell, A. Dangerfield, *Saving Higher Education in the Age of Money*, Charlottesville: University of Virginia Press; 2005.

¹⁵ М. Kwiek, *Transformacje uniwersytetu: zmiany instytucjonalne i ewolucje polityki edukacyjnej w Europie*, Poznań: Wydawnictwo UAM w Poznaniu, 2010; М. Kwiek, *Uniwersytet w dobie przemian. Instytucje i kadra akademicka w warunkach rosnącej konkurencji*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2015; М. Kwiek, *Changing European Academics: A*

Словом, ми повинні відкинути позицію мімікрії по відношенню до інших наукових дисциплін, які домінують зараз у науковому світі – як ми знаємо це: *Science, Technology, Engineering, Mathematics* (STEM) – і сміливо поставити на контраст, а з наших відмінностей вчинити фундаментальний актив. Така стратегія несе в собі шанс відновити гідність і україністиці, і взагалі гуманітарним наукам, суть яких, як ми дуже добре знаємо, полягає в тому, що вони відкривають правду про світ і описують те, що глибоко людське і що найчастіше важко вловити й важко виміряти¹⁶. Такий підхід передбачає дерегуляцію економічного дискурсу, який сьогодні домінує у науковому світі й веде до механічного перетворення знань в одиниці культурного капіталу.

Очередна справа, на якій ми повинні зосередити нашу увагу, – змінити напрямок, у якому ми – люди університету - споглядаємо. Ми забагато уваги приділяємо власне академічному універсуму. Слід більше уваги звернути на зовнішню реальність, з якої приходять до нас студенти¹⁷. Це дійсність, яка визначається не тільки суспільними, політичними й економічними реаліями, але також технологічно-інформаційно-ціфровими¹⁸. І про це ми не можемо забувати. Тут потрібен своєрідний поворот, у дусі якого україністика має стати формою новогуманітарного розпізнавання гібридної реальності XXI століття. Однак, щоб так могло статися, нам, україністам, потрібна відкрита, щира і ґрунтовна самокритична дискусія, результатом якої була би глибока рефлексія про сутність необхідних якісних змін, які б відновили цінності україністики в напрямку міждисциплінарності нової гуманітаристики, що містять у собі

Comparative Study of Social Stratification, Work Patterns and Research Productivity, London and New York: Routledge, 2018.

¹⁶ I. Marszakowa-Szajkiewicz, *Bibliometryczna analiza współczesnej nauki*, Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1996; A. K. Wróblewski, *Bibliometryczne nieporozumienia*, „Forum Akademickie” 2001, nr 9, http://forumakad.pl/archiwum/2001/09/artykuly/17-polemiki-bibliometryczne_nieporozumienia.htm [доступ: 07.08.2018]; M. Żylicz, *Ocena parametryczna dziś i jutro*, „Forum Akademickie” 2006, nr 6, <http://www.forumakad.pl/archiwum/2006/06/22-ocena-parametryczna.html> [доступ: 07.08.2018]; A. Osiewalska, *Mierniki oceny czasopism i naukowców*, „EBIB” 2008, nr 8, <http://www.ebib.info/2008/99/a.php?osiewalska#1> [доступ: 07.08.2018]. M. Kokowski, *Jakiej naukometrii i bibliometrii potrzebujemy w Polsce?*, „Prace Komisji Historii Nauki PAU” 2015, t. 14, s. 135-184.

¹⁷ *The Teaching of the Arts and Humanities at Harvard College. Mapping the Future*, <https://harvardmagazine.com/sites/default/files/Mapping%20the%20Future%20of%20the%20Humanities.pdf> [доступ: 8.05.2018].

¹⁸ A. Burdick [et.al.], *Digital Humanities*, Cambridge: MIT Press, 2012; *A new companion to digital humanities*, ed. by S. Schreibman, R. Siemens, and J. Unsworth, Chichester, UK : Wiley/Blackwell, 2016; В. Малинка, *Навіщо гуманітаріям програмування? Три свіжих дослідження в digital humanities*, „Media Sapiens”, http://ms.detector.media/web/IT_companies/navischo_gumanitariyam_programuvannya_tri_svizhikh_doslidzhennya_v_digital_humanities/ [доступ: 1.03.2018].

потенціал активізації. Завдяки тому україністика зможе відкритися на весь людський досвід. Міждисциплінарність, яка лежить в основі нової гуманітаристики¹⁹, вводить діалог між різними науковими дисциплінами, одночасно даючи шанс на специфічні рефлексії, як і для перетину кордонів окремих дисциплін, в результаті чого виникають взаємні натхнення, які відкривають нові поля для наукових досліджень і для навчальної діяльності²⁰. Тому україністика повинна бути спрямована на так звану „подвійну спеціалізацію”, чи інакше – як це називають на Заході – на „синергетичну колаборацію”²¹ між різними дисциплінами. Передусім я маю тут на увазі суспільні науки (в першу чергу варто пам’ятати про філософію, риторичку), але також історичні чи художні науки. Дуже цікаві результати може принести вхід у світ театральних дій, в сферу перформатики²², світ нових революційних ІТ-технологій чи нових і «нових нових» ЗМІ: Facebook, MySpace, Twitter, і YouTube²³. Усе це можна використати для наших україністичних завдань. Така міждисциплінарна синергетична колаборація сприяє запровадженню в україністику – але, що головне, і *vice versa* також – привабливих, нових, свіжих змістів і нових цікавих інтерпретацій. У науковому плані результатом такого підходу можуть бути міждисциплінарні, міжфакультетські, міжвузівські (також міжнародні) дослідницькі групи, побудовані як гуманітарні лабораторії²⁴. Концепція гуманітарної лабораторії дуже перспективна, тому що вона відкриває перед нами, гуманітаріями, зовсім нові як наукові, так і навчальні

¹⁹ Див.: S. T. de Zepetnek, *The New Humanities: The Intercultural, the Comparative, and the Interdisciplinary*, “The Global South” 2007, vol. 1, с. 45-68.

²⁰ Див.: L. Koczanowicz, *Obrona humanistyki, czyli cud mniemany*, Instytut Obywatelski, 20.02.2014, <http://www.instytutobywatelski.pl/19366/lupa-instytutu/obrona-humanistyki-czyli-cud-mniemany> [доступ: 1.03.2018]; E. Niedzielska, *O tym, dlaczego ekonomiści potrzebują humanistów*, [w:] *Twórczość, zatrudnialność, uniwersytet*, pod red. J. Płuciennika, M. Czajkowskiej, M. Wróblewskiego, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2018, с. 153-163.

²¹ *The Teaching of the Arts and Humanities at Harvard College. Mapping the Future*, <https://harvardmagazine.com/sites/default/files/Mapping%20the%20Future%20of%20the%20Humanities.pdf> [доступ: 8.05.2018].

²² Пор.: R. Schechner, *Performance theory*, New York: Routledge, 1988; E. Domańska, *Zwrot performatywny*, „Teksty Drugie” 2007, с. 52, 60; A. Burzyńska, *Dekonstrukcja, polityka i performatyka*, Kraków: Universitas, 2016.

²³ Див.: *Zwrot cyfrowy w humanistyce*. INTERNET / NOWE MEDIA / KULTURA 2.0, red. A. Ramomskiego, A. Vomby, Lublin 2013.

²⁴ Дуже цікаву ідею такої лабораторії - European Social Sciences and Humanities Laboratories (E-SSH Labs) - пропонують професор Владімеж Болецькі й професор Пшемислав Урбаньчик. Див.: http://www.bolecki.eu/sites/default/files/cck_attachment/e-ssh_labs.pdf [доступ: 17.03.2018].

можливості²⁵. У навчальному плані це можуть бути міжфакультетські курси лекцій чи семінарів, які будуть реалізовуватися під парасолею спільної теми, спільної наукової проблеми, подібних методологій. Їхнє головне завдання – випрацювати здатність критичного мислення у широко зрозумілому україністичному горизонті²⁶. В навчальному аспекті нам потрібно також покласти більший наголос на стажування студентів²⁷ – не тільки в школах, але і в різних офісах, видавництвах, культурних установах, інтернет- та змі-компаніях, органах державного, областного і міського управління etc.

І врешті-решт україністичне навчання повинно прямувати до випрацювання перформативної поетики україністичноцентричного навчального дискурсу, специфіка якого буде враховувати насамперед форми досвіду постмодерності (у розумінні цього терміну Зигмунтом Бауманом [Zygmunt Bauman] т.е. як *liquid modernity*) – які відкриваються в українськості і які українськістю культивовані. Іншими словами, я маю тут на увазі проект українськоцентричної моделі навчання²⁸ і на шкільному, і на університетському рівні, у якій українськоцентричність розуміється не в етнічному чи в історичному вимірах, але як сенсотворчий фактор, вписаний у світову культуру, що використовує оперативний потенціал української мови, культуротворчу силу її впливу. Тому наша увага в україністичному навчанні повинна зосереджуватися у якнайбільшій мірі на ефективності навчання української мови в контексті тривалості української культури. При відповідному коригуванні навчальної політики шкільні уроки чи університетські заняття, вписані в широкий горизонт міждисциплінарної спорідненості й концептуально влаштовані як лабораторії, можуть стати

²⁵ B. Latour and S. Woolgar, *Laboratory Life: the Social Construction of Scientific Facts*, introd. by J. Salk, Los Angeles-London: Sage, 1979.

²⁶ Таку міждисциплінарну формулу навчання я запропонувала для україністики з англістикою, яка від 2015 р. реалізується у співпраці з Інститутом англійської філології, як і для центрально-східноєвропейських студій, що проводяться від 2016 р. спільно з Відділом чеської філології Інституту слов'янської філології, Інститутом полоністики та Інститутом журналістики та суспільної комунікації Вроцлавського університету – А.М.

²⁷ Пор.: S. M. Sprenger, *When Humanities Becomes the World*, <https://humanities.byu.edu/when-humanities-becomes-the-world/> [доступ: 13.05.2018].

²⁸ Я використовую тут ідею Марека Пеніонжека, яку він представив у книжці *Polonistyka performatywna. O humanistycznych technologiach wytwarzania światów*, Kraków 2018.

найбільшою національною сценою для випробовування, здійснення, тестування (у дії) практик існування конструювання українськості²⁹.

Хочу звернути увагу, що у жодному іншому суспільному просторі, як тільки в школі чи в вузі під час уроків і занять з української мови, літератури, культури, які зосереджені навколо багатьох текстів культури - книжок, фільмів, драм, картин – ніде більше не збирається така велика кількість своєрідних глядачів (приймаючи концепцію школи чи університету за Ервінгом Гофманом [Erving Goffman] як театру повсякденного життя), де і школярі, і студенти і вчителі відіграють свої суспільні ролі, одночасно супроводжуючи один одного і спостерігаючи один за одним. У такому контексті відповідно сплановане україністичне навчання сприяє побудові суспільної спільноти, поєднаної специфічними діалогічними відносинами, які ретельно, спрямовано, компетентно випрацьовуються ще від початкових етапів україністичного навчання.

Таким чином, україністика показує свою новогуманітарну ангажованість у побудову нового громадянського суспільства³⁰. Ангажована україністика, як частина нової гуманітаристики, проявляє також свою інтервенційну місію спрямовану на майбутнє: навчання компетентної та конструктивної і співвідповідальної участі громадян у навколишній дійсності³¹.

Отже, постулюю для україністики необхідність новогуманітарного повороту, суть якого лежить у поєтичній моделі україністичної науки та навчання; моделі, яка буде ключовим елементом суспільної технології.

²⁹ Поп.: Н. Joas, *The Creating of Action*, Chicago 1996; *Creativity and Cultural Improvisation*, ed. by E. Hollam, T. Ingold, New York 2007; B. Latour, *Splatając na nowo to, co społeczne. Wprowadzenie do teorii aktora-sieci*, tł. K. Arbiszewski, A. Demra, Kraków 2010 [*Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory*]; D. Bachman-Medick, *Cultural Turns. New Orientations in the Study of Culture*, Berlin-Boston 2016.

³⁰ Поп.: М. С. Nussbaum, *Non for profit: Why Democracy Needs the Humanities*, Princeton University Press, 2010; А. Jewett, *Science, Democracy, and the American University*, Cambridge: Cambridge University Press, 2012 (особливо с. 30-33).

³¹ Поп.: Ch. Tylor, *Teoria społeczna jako praktyka*, przeł. Dorota Lachowska, [w:] *Świat przeżywany. Fenomenologia i nauki społeczne*, red. Z. Krasnodębski i K. Nellen, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1979, с. 347-408; М. Kuszyk-Bytniewska, *Działanie wobec rzeczywistości. Projekt onto-epistemologii społecznej*, Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2015.